

SLAVJAN.

Časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i
prosvětljene.

Vreduje i na světlo dava Matija Majar v Celovčě (Klagenfurt).

Číslo 3.

Izhadja desetput v letě po jednoj cěloj listině i
velja s poštninoj 3 šorinte ali 2 rublja.

1874.

Поздрав Славјану.

Долетіла бѣла Віла славска
Усред нашега Целовца града,
Долетіла пак је усклікнула,
Народ славскі себі дозівала,
Да му каже, што на сердцу лежі.
Так му поче 'вако бесѣдіті:
„Ој народе, ој мој мілі роде!
„Од како је роділа ме мајка
„Радостно ті говоріла нісем,
„Јер сем јадна невесела біла
„Од жалості і сузе роніла,
„Что су Славі тако поцѣпані
„У језіку і у пісменіці
„І због тога у непријателству.
„Ево сад' су веч тісуча лѣта,
„Како мерзі једен на другога,
„К'о да нісу порекла славјанска,
„І зато заостало је славјанство
„І постало много тудјом рајом
„І зато су многі се стіділі
„Народності і порекла својга
„І у тудју народност се прелілі,
„І зато сем туговала горко:
„Ал од сада туговаті нечу,
„Јер се зора појавіла слоге
„У часніку словственом „Славјану“

„У срѣдншчи дѣлательев славскихъ,
„Који желе, да сад всі Славјани
„Узајемност всеславјанску спрїме,
„Писменицој с' једној се служе,
„Писменицој баш правој славјанској,
„С којој су нас наши апостоли
„Светі Ціріл і брат Методїи
„У Христову вѣру все привели
„Тако званом писмом „Цірілицој“,
„С којој с' служе до сто милїонах
„Православне вѣре тих Славјанах. —
„Валѣ да је веч једанпут време,
„Да Славјани веч једанпут віде,
„Да је право пред Богом і људмі
„Обљубиті вес народ славјанскі,
„Прїљубит' се светім апостолам
„Светом Цірі і брату Методу.
„То је жељѣ біла апостолах,
„Да Славјани буду просвѣтљени
„І да буде народ нај снажнїи. —
„І зато сем ево долетѣла,
„Да ја тебі своју радост кажем
„І да слуша́м нашега Славјана
„Посланика тога божјега
„І остале родољубе верле,
„Послушајте јих і слѣдујте!
„Пак сад' с Богом од Бога благослов. —

„Сад' пак ідем к мојіма сестрицама
„По Европи всѣм славјанкинјама,
„Да јим кажем, что се овдѣ раді,
„Але нај преј к' мојеј милој сеји,
„Милој сеји Моравкинји Вілі,
„Кдѣ почи́ва апостол Методе
„У нѣзіном граду Велеграду,
„Да јој кажем, да се овдѣ раді,
„Да всі Слави цірілицу прїме,
„Пак сад' треба і Моравскі народ
„Да се сеті својга „Будіміра“

„Да се сеті сво'га „Сватошлука“
 „Кој' доведе апостоле наше,
 „Да донесу пісмо цїрілицу,
 „Да приведе вес славјанскі народ
 „У Христову вѣру спасоносну,
 „Пак да кнїге оне Цїрілове
 „Із архїва церквена ізнесу
 „І народу свој'му сад поднесу,
 „Пак да опет цїрілицу прїме,
 „С осталој братјој да се сљубе,
 „Да Славјані всі постану сложні,
 „Једнім пісмом цїрілицој служе,
 „Да постане народ вес снажнїји
 „Да с' не стїді своје народности;
 „Да се сѣні Цїріла у Рїму
 „І Метода сѣна у Велеграду
 „Обрадује і утѣши навек;
 „Пак да моле всемогучег' Бога,
 „Да с' утверді мед Славјане Слога.

1874.

Царевїч.

Допїс Серба: Пречестні господїне! В Вашем лїстѣ желїте, да Вам се пошлѣ напѣв пѣсен народнїх Вука: Свеці благо дѣле і Огњана Марїа. Те се пѣсме пѣвају свуда, гдѣ Сербі живе онако что і друге народне јуначке пѣсме уз гусле пѣвајуч разказоваје, приповѣдоваје (recitativ). В австрїјскїх земљах, їзузімајучї Херватску і Країну пѣвају слѣпци по славах (светковїнах) прї церквах (сомњах, Kirchweihfest) і кдѣ свѣт пролазі, то їх слуша і даје їм обїчно крајцара на поклон. В Сербїї, Чернојгорѣ і в другїх сербскїх земљах, в Турској царевнѣ пѣва всако, кто їма гласа і умѣ пѣвати. —

Ако одобрїте моје допїсе ставїті в часнїк „Slavjan,“ їзвољїте свободно поравнатї својем наречјем, что хотїте додатї їлі їзоставїті, можете все по својей вољї преїначїті, а ако хочете і латїнїцој — ма да славенску мїсел нерадо облачїм в тудју хальїну, і то свободно.

Васїліје Марковїч.

Вреднічтво се пристојно захвали за предстојечу вѣст о пѣснах сербских і високо почита Вашу племениту і необичајну узајемност, да би Ви благовољно допустили і немале промѣне учинити о дописах Ваших. При Ваших дописах ни трѣба скоро нічеса поравнати: ако би „Slavjan“ бил намѣнjen само Сербам, онда би в Ваших дописах не трѣбало премѣнити ніті писмена, „Slavjan“ напротив је намѣнjen всѣм славјанским племенам широкаго свѣта славјанскога, он желі і се труди, да би га колико могуче повсуда за потрѣбу понимали і од тога слѣдује, да се нѣктере незнатне малічкости малко поравнају. Знатна промѣна је само једна једина, да се в Славјанѣ ставља мѣсто писмена „и“ писме „і“. І то се не чинива својевољно, него із настојашче потрѣбе.

Право је да се употребује „и“ в сербшчинѣ кдѣ гласі „і“ на примѣр: дим читај: dim. — Исто тако право је, да се га служе в рушчинѣ, кдѣ гласі „ji“, на примѣр: кра-и, кон-и читај: краји, који. — В правописѣ узајемном је пако „и“ двојсмиселно, Сербам гласі „і“, Русам „ji“: да се „Slavjan“ согне тој двојсмиселности ставља всегда „і“. Вреднічтво се точно слага с Вашој изрѣкој: „славјанску мисел нерадо облачим в тудју халыну.“

Допіс із Крајнске. Велечеститі господіне! Ваша правміла пѣсница о св. Цірілу і Методу, катеру смо денес в домачеј фарној церкві двапут спѣвали, ме је сілно ганола і мілобно прегрела. Спѣваје красну пѣсницу, представљал сем сі св. благовѣстника в оно време, кдѣ ста цетовала медју Славјане, шіръајуча св. вѣру, і заједно великом трудом дѣловала на взајемност славјанску тѣм, да ста нам основала учену цірілску літературу, із које се је нам почела разцвѣтати прекрасна књижевна будучност. „В лѣутом боји се нов свѣт пріченъа“; такові бој імела ста св. Ціріл і Метод од почетка до конца својега дѣлованја јакоже апостола медју Славјанамі. Кдѣ стоји в пѣсниці: „Slovenom“ запѣли смо „Slavjanom“. Пѣсницу сем з оргльамі рахло спремљал, тако да је прічујуче лѣудство всаку китицу доста лехко і разговетно разумело.

Славјани пишемо сада: Sloveni, Slovani, Slaveni i Slavjani. Како је пак по узајемну правилно? —

Ј. Вовков, учитељ.

Одговор вредничтва. До сада смо своје народно име различно писавали; како се пако по узајемну има писати обчно име свѣх наших племен, свега нашега народа: то се буде в ближјем часѣ доказательствами доказало в списѣ: О слѣдах праславјан — оvdѣ само кратко; пише се правилно: Словенец, Словак, Словинец од слова: словити = говорити; обчно име цѣлога народа нашега пако је: Славјани.

О СЛѢДАХ ПРАСЛАВЈАН.

(Надаљевање.)

В тој подобѣ слезена је та пѣсен јамачно в добѣ христјанској, доказ тому, јербо се в нѣј спомѣњају света Марија, свети Петар и свети Пангеліја. — Једро пѣсни, то је, извѣрна подоба нѣна, сега пако в нај давијше добе чловечанства, то је, в добу железну; доказ тому је обсег пѣсни. Једро пѣсни се доби тѣм, ако се изоставе веі приставки христјански і онда се каже пѣсен в пресној својеј једернатој і стародавној подобѣ извѣрној і изгледа тако:

Ој Индѣја ти земља проклета!
У Индѣји тешко безаконѣ:
не поштује млады старіјега,
не слушају дѣца родітеля;
родітели пород погазілі,
цри ім біо образ на дівану
пред саміјем Богом істиніјем!¹⁾
Кум свог кума пред судове тѣра
і доведе лажљиве свједоке
і без вјере і без чисте душе
і оглобі кума вјенчаного;
а брат брата на мејдан зазіва;
дѣвер снасі о срамоті раді
а брат сестру сестром не дозіва.
А Бог пусти тешку болезању,
болезању страшну срдоболу,²⁾
те поморі і старо і младо
і раставі і мило і драго.

Што остало, то се покајало,
господина Бога вјеровало.
І осташе божјі благослови,
да не падне леда ні снјјега
до један пут у години дана;
како онда, тако і данаске.
Боже мјлі, на свем тебе вала!
Што је било, више да не буде!

Приметбе. 1) Праславјани су вјеровали једнога јединога Бога истинoга в двѣх особах: бога і богинју, су вјеровали Бога истинoга близо с оними истими властностјами, како ми христјани. — 2) Тежка болезанња, то је худа болезен; сердоболња је болезен извјрно индичка сада именована: Cholera morbus. — Обсег те народне сербске пјесни се дивно слага с народној пјесњу о железној добѣ, како ју је записал Гесиод — на сербска пјесен ни і не може бити начинѣна по Гесиодовој, како би можебити се пјѣкому здѣло, јербо сербска обсеже предмете, о којих Гесиодова пјѣса не спомѣња, на примѣр спомѣња изрѣчно земљу Индију, онда опише і что се је годило по добѣ железној намреч: Бог пусти на народ неправилни і злонаматни страшну сердоболњу і помори старо і младо, что је остало, се је покајало, господина Бога вјеровало — тога љубошћнога приставка неіма ні пјесен Гесиодова, нітї пјесен руска о железној добѣ, нітї ілірско-словенска о Индији.

Прародитељи Славјан именуто Сербов су ізкони пребивали в Индији, докази:

Серби в својей народној пјесни изрѣчно спомѣњају се Индије:

Ој Индија ти земља проклета!
У Индији тешко безаконье!

27. Спомѣњају се железне дoбе, коју вјрно і на концѣ јешче нѣколико обшириѣје онішу, него Гесиод.

28. Спомѣњају се покрајине од Бога благословљене, кдѣ паде снѣг само једен пут в лѣтѣ; та крајина се разпростіра в Индији северно од мѣста Мултана на подножји горовја Гімалаје, кдѣ је поднебје подобно европскому (Vohlen, 1 35—37); народ поје

і осташе божјі благослови,
да не падне леда ні снјјега
до један пут у години дана;
како онда, тако і данаске.

29. Прародитељи Хорватов су пребивали в Индији poleg Сербов, како і в Европѣ; оні імају своје народно іме Хорвати = Горвати од индичке крајине простірајуче се на подножји Гімалаје именоване Nagavati = Гаравати; тако зове се та покрајина по тому, что је горовита і горната, іма мало равнин, напротив много

холмов, хрибов, берд, гор, скал, сотеск і наравних твердъав, мед ктерімі је згодиwнско знана твердъава Гваліор, зато је звала се та покрајина і Упармал = Горенско.²⁶⁾ По правіцѣ і словоізнитно бі се імѣли звати од слова: бога алі гора Ногватамі алі Горватамі — алі с санскрїтскім пологласніком *a*: Ногватамі алі Гарватамі — на мі останемо при садајном обичаји і пішемо, како је уже Нестор пісал: Хровате і Хорвате.

30. В індічкој покрајинѣ Гараваті се најде і Кітор²⁷⁾ е многімі паматніками: Серблі і Хорваті імају в Европѣ также Котор, је прастаро іме. —

31. По санскрїтскі стоји пологласнік *a* за всакім пологласніком і то дотлѣ, доклѣ намѣсто тога пологласніка не ступі по словоізниту самогласнік пополни; на примѣр: шатар, гаргара, Масака, Гараваті, Заре, Гангадвара, кдѣ славјаншчіна іма обічно јіне самогласніке: шотор, горгора, Москва, Горваті, језеро, Гангедвері і тако далѣје.

Те індічки пологласнік су задержали Славјані в многіх случаях до нашега времена.

Словенці в Крајнској говоре і пішу нѣкада санскрїтскі пологласнік *a*; на примѣр: дан, лан, вас, намѣстѣ: ден, лен, вес . . . говоре і пішу Гаргара, вес при словенској Горіцѣ, мѣсто: Горгора. Сцѣла санскрїтско је іме горовја: Караванкас, Канкер. В зільској долинѣ се говори: језара мѣсто: језеро. Нај веч од цѣле Словеніје је разиространѣн пако те санскрїтскі пологласнік *a*, коліко је знано, на зільској Бістріцѣ, ктера іма сто хіш; соседі бліжніх весі Бістрічане дље тога санскрїтскога *a* онопашају пріговором: „Дурі са суама падпарте, кључ је на над прагам“; то значі: двери сут сламоју подперте, кључ јест пако под прагом.

32. Сербі стављају также нѣкада санскрїтскі пологласнік *a*; на примѣр: дан, мач, тама, шіпак, лонац, ловац, сабраті, сакрїті . . . мѣсто: ден, меч, тема, шінек, конец, ловец . . .²⁸⁾

33. Болгарі імају *a*, заб, даб, маж, рака, патнік намѣстѣ у, зуб, дуб, муж, рука, путнік . . . імају: крав, врах, праств одахні . . . мѣсто: керб, верх, перств, оддехні . . .²⁹⁾

34. Польакі імају *ia*: wiano, piana, swiat, siano, las . . . мѣсто: ѣ, вѣно, пѣна, свѣт, сѣно, лѣс . . .³⁰⁾ імају *a*, sarna, czarni, garb, targ, martwy, twardy . . . мѣсто пологласніка *e*, серна, черні, герб, терг, мертві, тверді . . .

35. Вѣлорусі імају *a*, табе, каго, багатый, старана, маладый, пабязжимъ . . . мѣсто безіпрізвучнога *o*: тобѣ, кого, багатый, страпа, младаый, побѣжимъ . . . імају често: я, вярный, вяночикъ . . . мѣсто: ѣ, вѣрный, вѣнчочикъ . . . імају често: я, нягодный, сястрыца,

²⁶⁾ Lassen 1, 117. — ²⁷⁾ Lassen 1, 118. — ²⁸⁾ J. П. Шафарік: Народніс. 55. — ²⁹⁾ J. П. Шафарік: Народніс. 42. — ³⁰⁾ J. П. Шафарік: Народніс. 80.

великій, прыняли, бярезина . . . мѣсто е, негодный, сестрица, великій, принесли, березина . . . ³¹⁾

36. Великорусі ізговаряю а: Масква, варота, галава, здаровъ, стаитъ, гарить . . . мѣсто безпрізвучнога о: Москва, ворота (врата), глава, здравъ, стоить, горить . . . То ізговаряње влада не само в млувѣ Москванов, него тако говоре всі Русі кромѣ Малорусов. ³²⁾ „Москва і весь югъ (кромѣ Малой-русі) и западъ (кромѣ Польши) говорятъ високою речью, акають, обращаа букву о, есло она безъ ударенія, въ неполногласіе а. ³³⁾

Таково ставляње самогласніка а ні можебіті нѣка скажена алі ізпорчена млува, — него то је од давновекости обљубљено індічко піме а, ктеро се је обдержало како нѣкі занімательні і заніміві паматнік в славяншчїнѣ до днешнѣга дну; је доказ, да су Славјані в давновекости пребївалі в Індії, тамо санскрїтскї положгласнік ізговарївалі і те індічкі ізговор до нашега времена зачувалі. —

37. Руско прїпросто лѹдство зна на спамѣт по тїсучах лѣт толіко прїповѣдовати і спрѣвљяти о својем пребїванї в Індії в первїх добах чловечанства, іменїто о добѣ железној, да славянскї родолюб над тѣм чудом се чудї і радостью остермі.

Пред вѣм спада семо дївнокрасна руска народна пѣсен згодовїнска: Пѣсен о Голубїној кнїгѣ. Чудно далеко је разшїрьена та пѣсен мед лѹдством рускїм. Господ П. Безсоновъ издал је на свѣтло красно і обшїрно дѣло: Калѣки перехожїе. Сборникъ стиховъ и изслѣдованїе. Москва 1861. В первој частї, в вїпускѣ другом од стране 269. до 378. је забїльжеїл дипломатїчно, то је, од пісмена до пісмена точно і вѣрно 16 разлїк (varianten) те пѣсні, како се поје в слѣдечїх краях Русїе: 1. в Вокшїнѣ Серпуховскаго уѣзда; 2. в деревнѣ Саларевѣ Московске губернїе; 3. в селѣ Каменкѣ Тульске губернїе; 4. в Мценскѣ; 5. в Повѣнецком уѣздѣ Шунгскаго погоста; 6. в Остречїнахъ Петрозаводскаго уѣзда; 7. Одтуда јешче једну разлїку; 8. в селѣ Апраксїнѣ Орловскаго уѣзда; 9. в погостѣ Жельна Торонецкаго уѣзда Псковске губернїе; 10. в селѣ Борородїцком Орловскаго уѣзда; 11. в селѣ Павловском Звенїгородскаго уѣзда Московске губернїе; 12. в Сїмбірској губернїї Сызранскаго уѣзда в селѣ Рѣпьевкѣ; 13. в селѣ Сабуровом Малоархангельскога уѣзда Орловске губернїе; 14. Опет одтуда јїна разлїка; 15. в Вїтебској губернїї Себежскога уѣзда; 16. в селѣ Верхотїшанкї Бодровскаго уѣзда Воронежске губернїе. — Ученї і неуморнї сбиратель і издаватель је послѣднїч јешче все те разлїке пѣсні о кнїгѣ Голубїној случїл в једен свод, по којем се легко все те разлїке једнїм погледом прегледну і прїснодобе.

Та руска народна і в Русїї јешче в наше време јакко разшї-

³¹⁾ Ј. П. Шафарїк: Народнїс. 30. — ³²⁾ Ј. П. Шафарїк: Народнїс. 13. — ³³⁾ Дальев словарь слово: а.

ршена пѣсен о книгѣ Голубиној је за нај давиѣншу славјанску згодовину тако важна і долежита, да се мора овдѣ точиѣе і обшїриѣе разложити.

Разликовати се имају три подобе те пѣсни: 1. подоба христјанска, 2. подоба предхристјанска і 3. подоба нај давиѣнша і извїрна.

Подоба те пѣсни христјанска је та, како се в наше време поје с многими очитно христјанскимі приставкама, како се најде в книгѣ: Калѣки. ³⁴⁾ — Ако се изпусте і одстране всї приставки христјанскї, онда имамо пѣсен в подобѣ предхристјанској, пѣсен о Голубиној книгѣ; і ако се онда изпусті і одстрані јешче все, что се приповѣдује о Голубиној книгѣ, онда остане само кратко једро пѣсни, остану само упрашанја і одговори — і то је извїрна стародавна подоба те пѣсни, ктера се је од праславјан звала: високая пѣсень. — Једро извїрно те пѣсни се је вѣрно зачувало в веѣх трѣх подобах.

Обсег извїрне подобе пѣсни распаде на четїри раздѣле: перви вѣровни, догматички; други земљенискї, географички; третї православни, морални і четвртї згодовинскї, исторички.

Та пѣсен в извїрној стародавној подобѣ изгледа таколе:

ВЫСОКАЯ ПѢСЕНЬ.

1. ВѢРОВНИ ОДДѢЛ.

Отъ чего зачался бѣлый вольный свѣтъ?
 Отъ чего зачалось солнце красное?
 Отъ чего зачался младъ свѣтѣль мѣсяць?
 Отъ чего зачались звѣзды частыя?
 Отъ чего зачались зори ясныя?
 Отъ чего зачались ночи темныя?
 Отъ чего зачались вѣтры буйныя?
 Отъ чего у насъ въ землѣ громы пошлї?
 Отъ чего зачались дожди сильныя?
 Отъ чего зачался миръ-народъ Божїй?
 Отъ чего взяты телѣса наши?
 Отъ чего зачались кости крепкія?
 Отъ чего в насъ умъ-разумъ? —
 Бѣлый вольный свѣтъ зачался отъ суда Божїя.
 Солнце красное отъ лица Божїя.
 Младъ-свѣтѣль мѣсяць отъ грудей Божьихъ.
 Звѣзды частыя отъ ризъ Божьихъ.
 Зори бѣлыя отъ очей Божьихъ.
 Ночи темныя отъ думъ Божьихъ.
 Вѣтры буйныя отъ дыханїя Божьева.
 Громы пошлї отъ глаголь отъ Господнихъ.
 Дожди сильныя отъ мислей Божьихъ.
 Миръ-народъ Божїй отъ Адамїя.

³⁴⁾ П. Безсоновъ. Калѣки перехожїе. Сборникъ стиховъ и наслѣдованїе. Москва 1861. I, 269—378.

Телѣса наши отъ сырой земли.
Кости крѣпкія взяты отъ камня.
Умъ-разумъ отъ облакъ отъ небесныхъ.

2. Землепіснї оддѣл.

Которая земля всѣмъ землямъ мати?
Который царь надъ царями царь?
Который городъ городамъ мати?
Которое море морямъ мати?
Кое озеро озерамъ мати?
Которая рѣка рѣкамъ мати?
Которая гора горамъ мати?
Которое древо древамъ мати?
Которая трава травамъ мати?
Который камень всѣмъ камнямъ мати?
Которая рыба рыбамъ мати?
Которая птица птицамъ мати?
Который звѣрь звѣрямъ мати? —
Свята-свѣтла-Русь-земля всѣмъ землямъ мати.
У насъ бѣлый царь надъ царями царь.
(Иерусалимъ) городъ городамъ мати.
Окіанъ море морямъ мати.
Ильмень озеро озерамъ мати.
(Иорданъ) рѣка всѣмъ рѣкамъ мати.
Горгоръ гора всѣмъ горамъ мати.
А Кишарисъ древо всѣмъ древамъ мати.
А Плакунъ-трава всѣмъ травамъ мати.
Алатырь-камень всѣмъ камнямъ мати.
А Китъ-рыба всѣмъ рыбамъ мати.
А Страхиль-птица всѣмъ птицамъ мати.
Еще и Индрикъ звѣрь всѣмъ звѣрямъ мати.

3. Правословнї оддѣл.

Которымъ грѣхамъ покаянье есть,
а которымъ грѣхамъ покаянья нѣтъ?
Какъ бы всимъ грѣхамъ прощенья есть,
только тремъ грѣхамъ покаянья нѣтъ:
Кой кумъ блудитъ съ кумой (крестовыя).
Кто во чреви сямьяна затравливаетъ.
Кто бранитъ отца со матерью. —

4. Згодовінескі оддѣл.

И то было у насъ на сырой земли,
соходилися правда съ кривдою,
кривда съ правдою поспорили,
кривда съ правдою подиралася.

Кривда правду одолѣть хочеть,
 Кривда правду переспорила,
 правда од кривды отступилася,
 правда пошла по поднебесью,
 а кривда осталась на сырой земли,
 кривда пошла ходить по міру,
 стануть беззаконія великія,
 отъ кривды земля восколебалася,
 отъ того народъ возмущается,
 отъ кривды сталъ народъ неправильный,
 неправильный сталъ, злопамятный.
 Они друг друга обмануть хотять,
 другъ друга поѣсть хотять. —

0 akademičkom spolku v Vidně.

Srijeli smo knjižicu pod naslovom: Vyročni sprava akademického spolku v Vidně od 1. listopada 1872 až do 1. ledna 1874 — i priobčimo iz nje svojem čitateljam kratek izpis misleč, da jako zanima rodoljubnoga Slavjana zvědeti, da se v Vidně (v Beču, na Dunaji) nalazi česko-slavjanski akademički spolek i ješče několiko družeb dijačkich iz jinih slavjanskih kmenov, i slišati kako se dari tamo akademičkômu spolku česko-slavjanskomu:

„Akademički spolek v Vidně se je pred pet lětami ustanovil osobito tēm naměnom, da bi se spojili vsi dijaki slavjanski v Vidně v jednu bratersku družbu, čto je toliko potrebněje, da lehče začuvaju svoju narodnost, da ne utone v jej neprijaznom městě Vidně. (Krasni naměn!) Ačkoli se je pako akademički spolek vsilovno trudil i prizadeval spojiti dijake vsěh slavjanskih plemen, je trud ostal prazden, (zastonj, zabadava) vse skušnje sdružiti se s jinoslavjanskimi družtvami, kako s ruskoj Osnovoj, s horvatskim Velebitom, s serbskoj Zoroj i s poljskim Ognjiskom se nisu podarile i velkolěpa i krasna naměra je ostala sicer naměra krasna, pa nedosegnuta i spolek je obmedjen i ograničen jednom na dijake česko-slavjanske.

Vslěd toga nije čuda, da akademički spolek imajuč neveliku čast dijakov českoslavjanskih ni tako utešeno se razevětal, kako bi imel po pravicě razevětati se. Vsakoga lěta se je moral spolek bojevati s velikimi zaprekami i prekažkami imenovito pako vlnskoga lěta je pretila nevarnost, da ne bi razpadel cěl spolek.

Pri takih neblagih poměrah i obstojateljstvah s kterimi je moral spolek zapasiti i se boriti, je obernul vsu svoju činost i dělavnost na znotrajnu opravu, i njegova perva skerb bila je, da bi se uredila spolkova knjižnica neuredjena, kako je već lět se vlekla

od jednoga odbora do drugoga. Spoznal je doležitost i važnost knjižnice za spolково življenje i da bi se nezgode odstranile, je izbral dvě cesti, to je, da se v knjižnici dopolni, kdě nedostava se potrebnih knjig, i da se knjižnica uredi.

Některi majitelji i založniki novin pošiljaju spolku liste svoje budi darom, budi za sniženu cenu. Spolek ima v svojih městnostjch razloženo okolo osemdeset novin i časopisov v raznih jezicah i o različnih predmetah toliko, da bi se s njimi mogla pohlubiti i pohvaliti i naj večja društva.

Da bi se odvernul nedostatek peněz (denarjev, deneg), je odbor pozval vse prijatelje, da bi pristupili spolku. I iz vseh krajev, vlasti naše českoslavjanske su se priglašali k našemu spolku: čto naj lépsě svědoči, da se uznava i očenjuje naše snaženje, tersenje i prizadevanje

Spolek čita členov čestnih, zakladajučih, prispevajučih i vikonih (dějanskih) skupa 183, v knjižnici je 1254 spisov v 1950 svezkah. Knjižnica se je rozmnožila dělom, da su se knjige nakupile, većim dělom pak, da su se darovale po prijateljch spolka našega, međ njimi se ima posebno imenovati slavni odbor v Parizě za pošiljanje knjig francuzskih do zemelj slavjanskih, kteri nam je poslal 91 dragocěnih svezkov

Spoměnuti se ješče ima da zravno (poleg) zabavnoga oddělka je v akademickom spolku ustanovljen i oddělek vědečki i stenografický (tesnopisni). Oddělka vědečkoga se jih mnogo uděležuje i učastvuje i prednaškami v njem, kterih se vsakoga tedna jedna odbiva, se spolek jako oživluje. Nahodi se spolek akademički v I. Schönlaterngasse v hiši 7. v 2. patřě (poshodě, nadstropji).“

K tomu popisu o dělovanji akademičkoga spolka pristavimo mi svoju dobromiselnu želju: naj te spolek srečno i blagopolučno napreduje i něka se i v buduče krěpko derži svojega naměna, svojega krasnoga cilja uzajemnosti slavjanske. Da se uzajemna misel bolje i bolje širi i se utverdi bi nasvetovali dvě reči, pervič: da bi v vědečkih prednaškach akademičkoga spolka se vzal někada za predmet prednaške něki prikladen sostavek iz našega uzajemnoga časnika Slavjana, drugič, da bi jeden ali drugi člen akad. spolka, kteri je osobito unet za čehoslavjanstvo i za uzajemnost, se potrudil i napisal kak nevelik sostavek v naš časnik — v češčině. Slavjan ima od několiko časa uprašanja vědečka, i odgovori na ta uprašanja se jako rado čitaju. — Ako bi pak někto hotel si osobito obraz razsvětliti pred čitateljami „Slavjana“, něka spiše dopis českim jezikom — i pismenami cirilskimi. Kakokoli napiše, bude dopis jako zanimiv i ljubopiten samo, da je spisan češčinoj i cirilicoj — tēm stupi dopisovatelj na visoko stanovišče českoslavjansko.

Kratke novinke.

Историја цркве Србске. Приљубио младој Србадији Никола Беговић. У Новоме Саду 1874. У осмерку има 83 страна и велја 30 кр. —

Та књижица је списана разговетно лепим језиком србским, смислом родолjubним, srcем побожним; је доста занимива vsакому Славјану и жељимо, да би се разширила међ младиној србској особито међ оној, која је присиљена учити се на училишћах неславјанских и пребивати у мјестах туђих и је у немалој неварности, да се под подобој напредка налазе безбожнога разумовања и новообичајнога безвјерства. Sveta вјера нас учи, да смо сини и дјере Бога истинoga, ново безбожство хоће нас пак наћинити племениками и сродникaми дарвинових мајмунов. Hвалу зато лепу заслужи родолjubни Србин Лука Петровић, терговец у Карловци, који је благовољил знатни трошек тiskарине на се взети и је тјм помагал, да се је та књижица могла на свјетло издати.

Zanimale су нас у књижици јешће и учене изреке госп. списоватеља, на примјер на страни 27.: „Србљи су имели појма о Богу давно прие, него ли су се поћели били христјанити.“ Познавали вјеровали и ћестили су не само Србљи, него vsи Славјани Бога истинoga уће у добј предхристјанској. На страни 28. „Србско име је по vse старо, поћело се је уће у прастарих селишћах србскога народа у Индији.“

На страни 29. „Poserbitи значи код Polјakov то, ћто код нас Србов посинити.“ Име Срб извира од слова пасерб и помјени то, ћто сородник, ројак, племеник. То се буде обширнје у своје време доказало у „Славјанћ“ у списј: О слћдах Праславјан.

На страни 37. „Gerb србски у познатој старој подобј, сликј, има ћетире оцила и посрјд njih змију шарену.“ То је занимиво за zgodovinarја.

На страни 74. и 75. говори списоватељ о календарј. Међ Славјанaми је двојни календар у обичаји — лaтиној пишући Славјани се служе тако именованoga календарја новoga али грегоријанскога, cириличној пишући Славјани пакo календарја старoga, римско-градјанскога, kтерoga је Julius Cesar upelјal за државу римску. Razlikujeta се та два календарја, како је обће знано тјм, да gre стари, јулијански, cирилски, за дванајст дни позднје, од новoga, грегоријанскога, лaтинскога на примјер 1. јануар старoga, јулијанскога, cирилскога паде на 13. јануар по новом, грегоријанском, лaтинском календарј. К тому sostavкј о календарј си поћитaмо должностју слћдећа приставити:

Наш народ је огромно велик, он состоји из већ племен, има, како је то наравно, нјколко разлћне обичаје и двојверстен календар. То је уће тако, ми то јинаће учинити не моћемо. Не прикарјajмо се за volју разлћнога календарја. Vsакому је своје мило и драго. Pustimo

vsakoj strankě njej vlastni kalendar. Naša sveta vĕra i plemenita slavjanska uzajemnost nas uči, da se imamo uzajemno podpirati, ne pako svoje pravice i svetinje si podirati. Oba kalendarja naj poleg sebe obstojita blagopoluĕno. — Skažujmo si svoju bratsku ljubav i uzajemnost slavjansku dĕjansko tĕm: da se navadimo mi vsi Slavjani latine i cirilice se sluŕeĕi stavljati v svojih listah i spisah ĕislo (datum) vsegda zajedno po starom julijanskem kalendarĕ, po kojem poĕitaju Slavjani pravoslavni, i po novom, gregorjanskem po kojem poĕitaju Slavjani latine se sluŕeĕi, na primĕr: Dano v Celovĕĕ 16./28. aprila 1874.

V poĕetku knjiŕice stoji znana pesem v sv. Savĕ; na koncĕ stojitĕ pako dvĕ pĕsni prekrasni, to je: Pĕsen o krsnom imeni i o srbskih gradjevinah. — Dobro doŕla nam ta knjiŕica g. Nikole Bogoviĕa!

Slavjanska uzajemnost v Varŕavĕ. Spisovatelj Josef Perwolf sada na vseuĕihŕŕe Varŕavskom je spisal jezikom ruskim dokladno dĕlo o uzajemnosti slavjanskoj i je dal na svĕtlo v ŕurnalĕ ruskoga popeĕiteljstva prosvĕte pod naslovom: Славянская взаимность od drevnĕjših vremen do 18. stoletja. Spis jako zajimljiv i poljezen, kako vsaki spis govoreĕi o uzajemnosti slavjanskoj.

V staroslavnom mĕŕtĕ Kievĕ se bude obhadjal shod ali sjezd uĕenih starinoslovov lĕtos mĕseca avgusta. Govori se, da budu se povabili i uĕeni starinoslovi iz slavjanskih plemen neruskih. Gotovoga niĕ ne vĕmo, kogda neĕto poloŕiteljnoga o tom zvĕmo, hoĕemo svojem ĕitateljem oznaniti. —

V izhodnu Indiju su cestovali ruski knez Ćetvertinski, grof Ellemer Bathjanyi i baron Aleks. Arczi nedavno do Tersta, odtuda do Aleksandrije i proplavom Suezskim do Kalkute. kamo su namĕnili priti do 2. februarja lĕtos. Ta gospoda hoĕe se dalĕje ĕasa tamo zderŕevati i loviti leve (oroslane).

Славянскій педагогъ ĕast 2. 1874. obseŕe mnogo i za Slavjana rodoljuba jako zanimivih sastavkov, namreĕ sastavek serbski, kteri se bude jeŕŕe nadaljeval pod naslovom: Србске народне школе у нај новіје доба, v kterom se med ostalom govori:

„Serbski narod v Ugarskoj smatra svoju cerkev i svoja narodna uĕiliŕĕa, kako naj veĕje i jedino svoje blago i od njih oĕekuje spasenja sebĕ i svojemu potomstvu. Osobito je postalo v novĕje vreme narodno uĕiliŕĕe Serbam v Ugarskoj uoĕiŕŕe jezika in narodnosti; v narodnom uĕiliŕĕi nahode Serbi jamstvo za svoj narodni obstanek i za svoju i svoje dĕtce krasnĕju budućnost. Zato su i serbski narodni sbori lĕta 1864—5 i 1870—1 poleg staranja svojega o boljem redĕ v cerkvi poglavito mnogo se zanimali o uredjenji uĕiliŕĕe, pa na tom drugom sborĕ izradjena je i uredba za serbska narodna uĕiliŕĕa, keru je premilostivi cesar i kralj naŕ 17. julija 1872 potverdil i ktera sada sluŕi pravilom dĕlovanja v vsĕh ovdĕŕšnjih serbskih uĕiliŕĕah narodnih i uĕiteljskih.“

„Osnovu dobroga uredjenja serbskih narodnih učilišč v bivšem vojvodstvu serbskom je položil leta 1857. izverstni i odlični učbar (pedagog) Dor Djordje Natošević.“

„Město sricanja (Buchstabiren) je upeljano leta 1858 po navodu, uputstvu, gosp. Natoševića pisanje s čitanjem (Schreiblesemethode), jakože se sada v vsěh serbskih učiliščah upotrebuje. Tu izpravu v sposobě, načině, podučevanja možemo smatrati srědsrědoj, okolo koje se preobrazovanje naših serbskih učilišč obrača

V svezě s tēm se je u nas upeljalalo, da se čita razumljivo, na čto se pred nije pazilo, da se čita s izrazom, da se piše po narekovanji, da se uči slovnica umstveno i dějansko, da se mladina vadi i vežba sastaviti pisma o predmetah, o kojih se učenci izraziti znaju. — Pripovědke i narodne pesme znaju sada naša učiliščna dětca i kazuju jih roditeljam i sosedam, i tēm na něki sponob pomagaju širiti perve osnove prosvěte po narodě. — (To je prekrasno i blagopolučno! Vsěm narodam oběni predmeti naučni se imaju predavati i učiti i od mladeži slavjanskoga naroda, zraven toga je pa ne samo koristno nego upravo neobhodno potrěbno, da se v serbskih i v obče v slavjanskih učiliščah mladina serbska i v obče slavjanska uči i narodnih predmetov, takovi su: narodne poslovice, narodne pripovědke, narodne jigre telesne i umetne, skorogovorke, narodne pěsni, narodni običaji i obredi; tēm narodnimi predmetami, naukami i vežbanjami se uneme uže v mladine ljubezen do narodnoga žitja-bitja do naroda serbskoga i v obče slavjanskoga. Odgojivati se ima naša mladina tako, da se može, ako ima priložnosti, povzdignuti k učenosti i prosvětě světovnoj — da pa ostane iskrenoj ljubeznu predana: vojemu slavjanskomu narodu i njegovim običajam, obredam i njegovemu pravoslavju. To je narodna osnova i podlaga našim učiliščam, iz kterih se budu izgojili čestni i krepki rodoljubi Serbi i Slavjani. Bez te narodne podlage učilišne bi si mi izgojili ljudi, kteri bi lahko koješta dosta učenoga znali, pa tudjinstvom popačeni bi starodavne naše narodne poslovice, pripovědke, jigre, običaje i obrede premalo poznali, jih zametavali i jih brezumno pronaslědovali, kako se žali bože, nerědko sluči, poslědnjič počinju neredko takovi zlosini zametovati i svoj narod sam. Naša iskrena želja je: Kako krasno Serbi počeli osnovati učilišća svoja na podlagě narodnoj, tako krasno i napredovali, i mi ostali Slavjani jih v tom naslědovali.)

Dalji sastavki v Славянскомъ педагогѣ su: Ruske školy počatečni. — Podobnost' a odchyky jazyku slovanskyh. — Pisownia polska w obec czeskiej = pravopis poljski prispodobljen českomu. — Onda ljubopitni i zanimavi članek gosp. Филипа Радичевича učitelja Cetinskoga pod naslovom: Народне школе у кнежевини Црногорској. Med ostalom piše gosp. spisovatelj: „V početku leta 1869. pokrenulo se veliko dělo, počela su se učilišća podizati i dijaki iz okruga upisivati, kteri moraju redovno učilišće pohoditi i na koncě mēseca

avgusta 1870. léta su se ponaměstili učitelji v narodnih okrugah, to je, v Neguše, Djekliče, Cuce, Bjelice, Čevu, Grahovu, Župě, Lukovu, Dobrilovině, Podmalinsko, Šavnik, Vrela, Jezera, Morači, Andrijevići, Lijevoj-Rijeci, Berskutu, Bratonožiću, Ostrogu, Pjetivcih, Orjojluki, Ždrebaniku, Arsojeviću, Čeliji, Piperskoj, Zagaraču Gradcu, Kornetu, Dodošimah, Karuču, Rijeki, Cernojevićah, Čeklinu, Deberskom-selu, Ljubotinu, Gradjanah, Podgoru Brčeni, Gluhi-dol, Dupilo Limnjane i v Boljeviče. Postojano učilišče četirih razredov je samo na Cetinju s dvěma učiteljama.

Prošle godine 1873. ustanovila su se učilišča četirih razredov takže v Čeklinu v Brčeni, v Ždrebaniku, Ljubotinjju, Šavniku, Andrijevići i v Morači i v vsěh teh učiliščah podučavaju narodni učitelji, koji su dějansko učiteljsko vežbanje izučili na Cetinji od čestitoga rodoljuba gospodina Milana Kostiča, upravitelja Cetinske bogoslovije, koji je vse učitelje vežbal skoz šest tednov v sposobě (metodě) učiteljskom. Po tom rodoljubnom trudu je dobil od kneza Nikola i čin nadzornika crnogorskih učilišč, ktere su dobro i veljano napredovale, on je i lično učilišča pregledal, da se uvěri o dělovanji učiteljev i o napredovanji učencev. Hvala gosp. Kostiču od vsěh učiteljev Dnes se razvija svobodna umna snaga v našem narodě, dnes se ravnaju vsa dětca med seboj kako bratri bez razlike stališča i plemena. . . . (Utešiteljne su to věsti iz junačke Černogore. Ured. Slavjana.)

Za tēm slědi v Славянскомъ педагогѣ sostavek: O vyučovani reči materske ve školach obecnich — onda, podučljivi, zanimivi i obširni zgodovinski popis gosp. B. Peška, svetovavca při městnom poglavarstvě i referenta šolskih zaved v Zlatnom Pragě, pod naslovom: Jak se germanisovala Vojenska hranice. Sostavek je tako jedernat, da se iz njega ne može načiniti vipis, se ima čitati cěl. Gosp. spisovatelj ves nejevoljen nad němškutarenjem opisanim usklikne na koncě sostavka: „Čern vam obraz, kteri zametjujete jezik materski i odnarodnjujete sebe i mladinu vlasti i narodu!“ Onda slěde ješče některe navěsti. —

Gosp. Gašpar Križnik v Motniku v Kranjskoj je izdal na světlo několiko narodnih pripovědek na jednoj listině (Bogen) po 10 kr. On ima nemalo takoga narodnoga blaga sbranoga, ktero misli tiskati dati, ako se toliko iztisov razproda, da se vsaj tiskarina doplača.

Listnica vredničtva. Buchh. Seb. P. in L. Knjige sprijeli i 11 for. Vam poslali. — Gosp. D. J. v P. Dva iztisa slovnice smo poslali. — Gosp. M. Al. v Sp. Slovnicu smo poslali. Da se širi naša književna uzajemnost!

